Ч. 271. Львів, Субота, дня 1. (14.) грудня 1901. Річник V.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:
на цілий рік . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року 2·50 зр. (5 кор.)
на місяць 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:
на цілий рік . . 16 рублів або 36 франків
на пів року . . 8 рублів або 18 франків
Поодиноке число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о год. 6-ій пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 10 кр. від стрічки, а в »Надісланім« 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Відгомін річи д-ра Кербера.

(X) Річ д-ра Кербера виголошена в понеділок в розправі над буджетовою провізориєю відбила ся голосним гомоном і в деяких сторонництвах парляментарних і в дневникарстві. Особливо занепокоєна сею річию лївиця і, як ми вже згадували, висилала відпоручників до д-ра Кербера з домаганєм пояснень, котрими клюбові предсїдателї вдоволили ся. Ві второк відбули нїмецкі поступовцї засїданє клюбове і розвели над річю мінїстра-президента широку розправу, піддавши її острійшій критицї, як се вчинили предсїдателї клюбів, а деякі члени заявили навіть, що не згоджують ся з поступованєм клюбових предсїдателїв в сїй справі. Зазначувано, що поступове сторонництво є вірноконституцийним і задля того мусить протестувати рішучо проти замаху на конституцию. Один речник мав навіть в розправі над буджетовою провізориєю ві второк промовляти в тім дусї, однак задля скорого замкненя розправи не дістав ся до голосу. Найострійше критикували бесїду д-ра Кербера Нїмцї моравскі і навіть усунули ся від голосованя над буджетовою провізориєю.

Дневники також широко обговорюють річ мінїстра президента. Головний орґан вірноконституцийного сторонництва називає її арматним вистрілом на пострах і остерігає перед тим, що часте уживанє такого постраху ослабляє вражінє, а саме в даній хвилї вважає сей орґан такий вистріл зовсїм неоправданим.

Тимчасом »Pester Lloyd« замічає, що було-б се маловаженєм значіня річи д-ра Кербера, наколиб її вважати лише погрозою, щоби бутні сторонництва і народности усмирити. Трудно подумати, щоби розважний і поважний мінїстер-президент австрийский ужив такої небезпечної погрози, наколиб справдї не було постанови, щоби в такім случаю, як всї змаганя до опамятаня Нїмцїв і Чехів до привернення внутрішнього мира розбили ся, положити конець конституцийній формі управи. Дневник сей каже: »Наколи тепер по всїх можливих і неможливих, розумних і нерозумних заходах парляментарні обставини пруть до рішеня і пересиленя, наколи се стало ся незрозумілим так для мудрцїв як і для дураків, як зарадити конституцийними способами сему лиху, що з'їдає сили Австриї і підриває її повагу за границею,— чиж можна чудувати ся, наколи в кругах одвічальних за долю Австриї проявила ся думка знесеня конституциї? Годї сему чудувати ся, а можна лише чудувати ся, що спорячі сторонництва не припускали можливости такого заміру. Наколи конституцийні обставини устануть не з абсолютистичних наклонностий з гори, але задля анархістичних змагань народів, то Угорщина може для свого державно-правного становища виснувати звідси природні консеквенциї, она може цофнути ся до такої форми державно-правних відносин до Австриї, котра би нинїшні спільні справи зробила независимими від конституцийної управи в Австриї, але она не може відвернути долї, яку національні сторонництва в Австриї накликали для свого державного орґанїзму. Уважали-б ми завішенє конституциї яко нещасливу і в наслїдках необчислиму подію, вже задля того само го, що европейска публична опінїя, котра доволї мала труду, щоби освоїти ся з давними державно-правними відносинами монархії, знов баламутили-б ся що-до характеру Австро-Угорщини. Др. Кербер пояснив клюбовим предсїдателям лївиці, що правительство доложить всїх заходів з свого боку, щоби конституцийні відносини удержати в Австриї. Тепер зависиме се від народів Австриї і їх заступників, відвернути се нащастє і они можуть се зробити, наколи ще в останній хвилї більший вплив мати-ме розум і любов вітчини, на їх становище, як нерозум і нїгілїзм«.

Наша мова.

(Конець).

Чи наша україньско-руска мова є богата?

Мови є убогі та богаті. Убога є та, що має маленько слів, що не має навіть тілько слів, аби назвати по свому кожду річ. От н. пр. возьмім мову волоску (румуньску), то там на найзвичайнїйші річи нема часто свого слова. На таку звичайну річ, як гній, нема слова, а зробили з нашого гній, гуноюл, гноїти — а гуноя; голуб у них — холуб-ул; наше добиток у них — добиток-ул; наше позволити у них — позволи; пивниця, а у них — пивниц і т. д.

Так щось подібного є і у Мадярів. І у них повнїсько славяньских слів, бо своїх не мають. Є такі убогі мови, що мають не більше як кілька тисячок слів.

Наша україньско-руска мова не потребує під сим зглядом встидати ся, бо не тілько що має на кожду річ свої власні слова, але належить до *найбогатших мов.*

В словарі (в книжцї, де є списані слова) покійного Евгена Желехівского є списаних щось над шістьдесять сїм тисяч слів. Не маленько се, але то ще не всї слова, які є у нас — то дуже а дуже маленько з того богацтва, яке наша україньско-руска мова посїдає.

Богатою є ще й та мова, що кромі богацтва слів, має богацтво в формах, то є богацтво в способах зміни та відміни слів. От н. пр. возьмім таке слово великий — кілько з него ріжних змін в нашій мові. Великий, величезний, величенний, невеличкий, величенький, величкий, велинний, велиність, велич, величавий, величавість, величайко, величайний, величати, величє, величество, величина, величний, величність, дальше великан, великаньский і т. д. В московскім н. пр. на те всьо є лиш кілька слів, а в польскім — два: wielki і wielkość.

Або така форма, як: Менї повеселїшало на серци. Не найдеш єї в иньшій мові; нї по нїмецки, нї по польски, нї по московски не скажеш того одним словом, треба хоч два: mnie zrobiło się weselej. Так само слова стрімголов, навпередки, навздогін; далї н. пр. потемно trochę ciemno, поперерозколювати і т. п. у нас одно слово, а в иньших мовах треба й кілька, щоб те само виразити. То також богацтво.

Або слова здрібнїлі, таких нїгде не найде ся: Н. пр. малий, маленький, малененький, малесенький, малюненький, малюсенький, манюсенький, малїський, малїсенький, малїненький маленечкий, маленесенький, маленюсенький, мацїпкий, мацїцький, мацюписький, мацюсенький, мацюпенький, мацюнесенький, мацюпесенький, мацюпенїчкий, мацюпесенїчкий і т. д. Далї н. пр. робитоньки, спатоньки, заразїсїнько, всюдїсенько і т. п. Того не найде ся в якій иньшій мові, а то саме також належить до богацтва нашої мови.

Кілько тут ріжних форм!

От і сим богата наша україньско-руска мова.

* * *

От і написане те про красу нашої україньско-рускої мови та на що?

На що? На те насамперед, аби кождий з нас знав, яким великим добром нас Бог надїлив. Бо то чоловік говорить тай говорить, не богато, а лїпше сказавши, нїчо не розважаючи, як говорить та яка єго мова. Не розважає, а то розважати треба, бо й мова — то талан, який Господь дав кождому поодинокому народови, Талан — кажемо, який не годить ся закопати, як той чоловік, про котрого наш Господь Ісус Христос розказує в притчі о таланах.

І наша україньско-руска мова, то також талан даний нашому рускому народови від Бога — а талан великий. Як в тій притчі розповідає Ісус Христос, що цар дав одному слузї десять таланів, а другому пять, а третому один так без омилки, безпечно мусимо признати, що нашому україньско-рускому народови дав Бог в нашій мові не один, не пять, а цїлих десять таланів; дав більше як другим народам.

Дав — а на що? Аби закопати, як той слуга, котрого Ісус Христос називає рабом лукавим? Закопати? Відцурати ся? Висьміяти?

О, раби лукаві, раби!

Знаєте, що каже Ісус Христос дальше в тій притчі про того раба лукавого, що закопав талант?

Каже: »Візьміть же від него талант, та дайте тому, що має десять талантів. І викиньте раба нїкчемного у темряву надвірню: там буде плач і скреготанє зубів«.

Тьма кромішна рабам, що запропастили би свою мову, єї відцурали ся, з неї насьміхали ся. Тьма рабам зрадникам, нехтувателям, запроданцям, відступникам, перебігчикам, перекиньчикам, рабам лукавим!

Отже не закопати — а доробляти ся.

Мова наша то талант даний нашому народови від Бога, а даний кождому з нас, що належить до того народу по вітцеви-неньцї, даний нам — ми кождий з окрема відповімо за него не то перед людьми, але перед своїм Судиєю, своїм Господом Ісусом Христом, що ми — кождий з окрема, з ним зробив?

Може закопав — сказав, що єго мова не є тая, якої учила єго ненечка, якою висьпівувала єму доленьку над колисочкою, якою промовляла до него, якою й він сам перші слова вимовив...

Горе тобі, рабе лукавий! Відповіш перед Христом!

А може, може тобі, рабе лукавий, запахла мова яка иньша, московска, волоска, мадярска, польска і ти, рабе лукавий, став своєю рідною

помітувати, насьмівати ся над нею, прозивати єї хамскою, хахольскою, пастушою — ти, рабе негідний, підлий, без чола, горе тобі, сто раз більше горе, як тому, що талан свій закопав! Він закопав, а не зогидив єго, а ти, огидо, висьміваючи нашу мову, перекручуючи єї, робиш як та птиця огидна, нехлюйна. Горе тобі, рабе!

А може, може ти навіть за гріш підкупчий не то що сам закопав талан своєї мови, а ще других в сю пропасть тягнеш... Тягнеш, баламутиш, словом, письмом? Рабе лукавий, запроданче, горі тобі!

Ти сьмієш, не соромиш ся, розз'явити писок та говорити, що мова твого народу і московского — то одно і те саме, коли ти сам тому не віриш! Рабе, запроданче, Юда жадний гроша продав Христа, а ти продаєш талан свого народу, єго мову... Юда повісив ся, а тебе Юдо, зраднику, що чекає? Свої справедливо погорджують тобою, а чужі сьміють ся з тебе!

А може ти не за гріш, а зі страху перед яким там недоуком, безбожником, незнаючим любви християньскої чоловіком, може для примхів недовареної, примховатої паннусї, що тобі вподобала ся, повстидав ся своєї рідної мови, відрік ся і своїх дітий учиш чужої, ковирзаєш в дома тою, яку тобі накинено? Рабе лукавий! Ти знаєш, чим той лукавий раб в притчі викручував ся? Казав, що бояв ся, і закопав талан. Ти такий сам раб лукавий, боягуз. Ти не маєш відваги постояти за свою мову, ти єї закопуєш? А де відвага, де мужество, хоробрість християньска, де кров батьків наших! Боягузе, і тобі тьму кромішну судить Христос!

* * *

Знаєте тепер, на що ми написали про красу нашої мови? На те, абисьмо знали, як великий талан маємо в нашій мові; абисьмо знали, що тим таланом маємо орудувати, а не єго закопувати. Нам не вільно нашої мови встидати ся, нею погорджувати, з неї сьміяти ся, єї перекручувати, огидити на чужий лад, низше ставити як яку небудь иньшу чужу, а ще більше нам не вільно єї відрікати ся, анї приймати яку небудь иньшу за свою, чи волоску, чи мадярску, чи польску, чи мовсковску, чи німецку. Дальше, нам не вільно тримати таких книжок і ґазет, які нашу мову висьмівають, або прозивають, або пишуть нїби по руски, але слова перекручують на лад московский, або вмовляють в нас, що наша мова то одно, що московска.

Нам не вільно того, а не вільно не для чого иньшого, а тілько для того одного, що нам нашу мову дав Бог, а дав на те, щоб ми нею орудували, щоб ми єї берегли, стерегли, боронили єї, розвивали, учили нею говорити своїх дітий.

То наш обовязок не людьми, а самим Богом нам вложений. А як Богом, то того обовязку не можна самохіть безгрішно зречи ся, скинути ся; навпаки, ми всїма силами маємо про неї дбати.

Нам того обовязку не може, не сьміє нїхто в цїлім сьвітї заперечити, бо то обовязок Богом нам вложений. А хто-б нам перечив, повстримував нас в тім обовязку, у такого нема любви християньскої, той Господу Богу винен рахунок, а ми маємо сьвятий обовязок перед таким боронити ся.

* * *

При тім ще одно запамятати. Ма нашій рускій землиці жиють разом з нами народи иньшої мови. Жиють Поляки в Галичинї, Мадяри в Угорщинї, Волохи-Румуни в Буковинї а за кордоном на Українї жиють з нами Москалї, Поляки, Татари, Кірґізи, Греки тай ще иньші народи. Памятаймо, не творім їм того, що нам не миле. Наша мова красша від їхньої, не гордїм ся тим, не сьміймо ся над їхньою. Памятаймо, що як нас обдарив Бог щедро таланом мови, так їх обдарив иньшими таланами, яких нам нераз хибує зовсїм. Памятаймо!

Своїм дорожім ся, своє любім, а чуже шануймо!

В згодї та любві християньскій жиймо, а не в ненависти!

Драматичний конкурс.

В дальшім ходї драми »*Кара совісти*« в хатї Прокопа дуже невесело дїє ся: він зовсїм розхорів ся, єму ввижує ся все під вечір, що угол хати розсуває ся, через него входить небіщик (як Прокіп думає) тато і зове єго до себе, — даремно жінка, донька і суджений доньки (що наче рідний опікує ся, скілько може, і недужим і ґаздівством) успокоюють Прокопа. Та от як-раз сего дня, під вечір, краде ся старий з »червоним когутом« (житна солома), щоби підпалити хату. Та хати підпалити не в силї, збирає єго жаль за него, краде ся до стайнї — тут вибігають дїти і витають радісно дїдуся. На те стає на порозї хати Прокіп, кидає ся на вид батька з криком до него: іду, іду, тату: — паде і вмирає. Акт IV (оповіданє батька з цегольни) здає ся менї де в чім слабший, конець мельодраматичний, основа й переведенє пригадують твори Анценґрубера (з селяньского житя), але цїлий твір оброблений дуже старанно і гарно і становить цїнний вклад в нашу драматичну лїтературу, може сьміло станути побіч творів Карпенка-Карого, Франка і др., тим більше, що як-раз сї сторони нашого народного житя ще не найшли у нас оброблення. До головної основи сего твору — неучної справи подїлу майна й розміщеня родини, з чого — як того доказом доволї численні розправи судові — виникають сумовиті, нераз кроваві конфлїкти, умів автор вдатно навязати замітку, добре поведену розмову селян про питанє дїленя чи недїленя селяньскої землї між дїтий. Мова гарна, автор умів вдумати ся в народні лиця, що їх перед нас виводить (дуже симпатичною є пара молодят — донька Прокопа і єї суджений), зміст важний і на часї. Твір сей, се важний ступінь наперед в нашій лїтературі, від сантиментального ідеалїзованя (Котляревский Квітка, »Підгіряни«, »Не судило ся«, »Глитай«, »Чабан«) до близшого, річевого пізнаваня студіованя народного житя.

Дві дальші штуки: »*Люди-люди*« і »*Ч. 1222*« подають нам, так само як і предложений на попереднім конкурсї »Щирий народолюбець«, картини з житя молодої і старої, сяк-так зорґанїзованої, інтелїґентної, патріотичної українсько-рускої громади по наших містах та місточках в Росиї. Они подають богато гарної, міткої обсервациї з житя »кружкового«, житя кружкових сходин студентів (в рос. значіню — університетских), деяких старших громадян, а навіть — і людий стоячих трохи подалеки (офіцирів), міжросийских — щоб не сказати — міжнародних еротично-социяльних дїятельок і др.) Розмови в них ведені добре і поведені гарно, — характери живі, але більше намічувані кількома чертами (скіцовані), як видержані, — завязка дїї досить вдатна і гарна, та розвязка слаба, припадкова, майже нїяка, прямо — недокінчені питаня, — провідна думка добра, поважна, зміст на часї, але і зміст і думка — неглубокі. У автора є замітний талан, але він не уміє єще віднайти глубшої основи житя, потягнути за собою сильною рукою нашу увагу. Всеж таки, після моєї думки, один з названих на 3-ім та 4-ім місци творів заслугував би на премію, а оба — щоби були виставлені на сценї.

В I-ім актї твору »Люди-люди« дивимо ся за кулїси в часї аматорскої вистави. Довідуємо ся і бачимо, що досить богатий та не дуже ідейний і взагалї слабохарактерний український дїдич Братович (він надавав би ся під перо Самійленкови), один з аматорів-артистів любить гарну аматорку Марту. Але Марта підлюблює ся в антрактах єще й з другими, на примір гарним офіцером (Поляком?) В другім актї ми в хатї Братовича, куди він запросив всю громаду прямо з вистави: приятель отвирає Братковичеви очи на кокетованє Марти — приходить до правдивої сцени й розриву. В актї третім ми на патріотичній сходцї: акт сей, як і I-ий, визначує ся гарною обсервациєю подробиць, натомісць слабне перо автора там, де намагає подати розвій події. На сходку приходить і Братович і так собі, і Марта: зчиняє ся розмова; Марта жалує ся, що не було й нема кому єї піддержати, слїдує згода з Братовичем. В актї IV-ім зображена дуже мітко й гарно доля недібраної уже повінчаної пари, Марти й Братовича: їй в голові лише іграшки, для мужа нема й дробини чутя й поваги; своєю дорогою і муж сей — лиш тужити уміє, типовий український Обломенко, хиба — що »досить богатий«, та за те розніжений. Братович хватає навіть за револьвер, та коли жінка врештї повіялась сьвітами, вертає в V-ім актї до рідного села, знаходить тут ідейну учительку й шкільного сторожа дїда Пилипа (пригадують ся »Дядькові примхи« Чайченка), пробує розмовляти з селянами — збираючи ся робити щось в їх користь, розжалоблює ся й проганяє селян; дїд Пилип успокоює єго, а учителька (котра колись Братовича любила) приглядає ся збоку, як — янгол. Сей акт і слабий, і недоладний, і злишний, треба-б відповідно переробити акт IV-ий і на сїм скінчити. Братович належить до того покрою недужих недокінчених людий, що на пр. Гордїй в повісти Чайченка »На розпуттї«; — він, правда, трохи живійший, та все таки богато симпатичнїйший від него молодий лїкар в омовленій попередно драмі »В народї« (не згадуючи вже про головну особи сеї драми, учительку). Про Марту й говорити шкода: хоч і она на жаль, аж надто типічна, і такі як она — належать поки-що до лїтератури, поки житє їх не поставить на зовсїм далекому місци...

Основа твору означеного ч. 1222 доволї актуальна; голод (частий на жаль) в Росиї й всякі придумувані урядом і суспільностию способи заради. Се, що надто разило в »щирім народолюбци«, тут пропущене й злагоджене: там виступав старий »народолюбець«, тут бачимо молодого студента, тут і там народолюбець показує ся звичайним, не дуже то й хитреньким спекулянтом, лиш коли в старім народолюбци, та ще оточенім повагою громади, се спекуляньство було прямо огидливе (хоч на жаль і там не без многих правдивих черт), тут оно лагодить ся так молодостию »патріота-народолюбця«, як і сим, що він поки-що не значний чоловік в громадї, а хоч дуже малонадїйний, та все таки більше теоретик, як практик. Попередний народолюбець, жонатий, робить своєю жертвою молоду щиру патріотку; теперішний Андрій хоче оженити ся з трохи інтернаціональною, а також нїби зукраїнщеною мілїонеркою московкою, не без щирих почувань — але надто романтичною панною, котра по кількох менше щасливих пробах з всякими надувателями, Івановими і др., пробує щастя з українським патріотом. Припадає се як-раз на час загальної акциї для »голодаючих« і панна справдї готова до жертв, та »патріот« переконує єї, що дрібна поміч одиниць-одиницям нїчого, що тут, як і взагалї в справах суспільних, треба акциї широкої, щоби усунути лихо в корінї, та що до такої акциї треба широкого приготованя... вже по слюбі. Та ще треба знати, що у патріота є гарна наречена, Орися, що щиро єго любить, а поки-що жде, щоби він укінчив свої медичні студиї — тимчасом щиро й розумно, скільки мога, запомагає селян в їх тяжкій потребі. Отже патріот доказує собі і — їй, що він, для народного добра, »повинен« з нею розійти ся, та тимчасом серед сих всїх заходів користає з нагоди, щоби полюбити ся з гарненькою служанкою Зїнькою. Та коли він Зїньку прибирає закупленими у перекупня Татарина подарками — входить мілїонерка Людмила, »Да этого даже Ивановъ мнѣ не сдѣлалъ«, кричить она, люта, до Андрія і сей лишає ся на леду, проглянений та покинутий обома нареченими. Побіч симпатичної Орисї виводить перед нас автор ще й симпатичного суперняка Андрієвого — Сергія. Гарно представив автор також дївчину Зїньку.

»Люди — люди«... вводять нас більше в осередок сучасної українськоі інтелїґентної громади, для того поставив би я їх на першім місци.

(Конець буде).

Державна рада.

Засїданє зачало ся о год. $^1/_2$12 відчитанєм численних інтерпеляций, між якими находили ся пос. *Ольшевского* в справі побою шкільної молодїжи львівскою полїциєю, пос. *Короля* в справі розвязаня шкільної ради в Седлисках, яворівского округа; пос. *Дашиньский* в справі відносин в галицких дирекциях, пос. *Романчук в справі виступленя студентів з львівского унїверситету; пос. Кітель* в справі поголоски, що ґр. Водзїцкий має стати мінїстром рільництва; пос. *Брайтер* в справі суперечности між бесїдою д-ра Кербера а ґр. Більова що-до заяви ґр. Ґолуков-

ского німецкому амбасадорови з причини львівских демонстраций против німецкого консуляту.

По кількох формальних запитах міністер *Гартель і Вітек* відповідали на інтерпеляциї.

Утраквізм на львівскім університеті.

Міністер просьвіти др. *Гартель* відповів між иньшим на інтерпеляцию пос. Романчука. Міністер заявив, що на підставі постанови з дня 4. липня 1871. університет у Львові *став устроєним утраквістично* в сей спосіб, що в будучности, в леґальній дорозі лише такі мужі могли одержати катедри, які були би спосібними викладати *польскою і рускою мовою.* Зміна сего стану наступила 27. цьвітня 1879., коли то найвисшою постановою оречено, що на львівскім університеті має завести ся польска мова в урядованю (Geschäftssprache), а рівночасно як іспитова мова при риґорозах, а се послідне, що правда, з тим ограниченем, що удержано можливість складаня іспитів також в *німецкій і рускій мові.* Дальше ідуче жаданє академічного сенату розширити права польскої мови на сім університеті відкинено. На сих законних підставах наступило дальше творенє польских і руских катедр на львівскім університеті. *Треба признати, що Русини під добу мають лише маленько катедр на львівскім університеті.* Дорога до осягненя дальших наукових катедр *стоїть для них отвором через брами габілітациї.* Коли є спосібні рускі кандидати на академічний науковий уряд, то дотичний факультет з певностию, евентуальні їх прозьби о субвенцию для дальшого образованя буде розслїджував і попре, як се було дотепер. Дальше міністер заявляє, що доки рускі студенти не повернуть на леґальну дорогу і не впишуть ся назад на львівский університет, доти він не може нич для них вчинити. Міністер не хоче перечити, що *відозва ректора могла була бути стилїзованою в иньший спосіб.* Власти університетскі улегчать їм поворот, але колиб студенти вписали ся на иньші університети лише для ратованя півроку без наміру учащати на виклади, то міністер видасть найострійше порученє до університетских властий, щоби не видавали потвердженя на покінченє півроку

Відтак слїдував дальший хід дискусиї над законом про

заводові рільничі стоваришеня.

Промовляли пп. Дик, Скене і Молодочех Ярош заступаючи ся за внесеним законом. Відтак замкнено дискусию і вибрано ґенеральних бесїдників, contra пос. Фідлєра, pro пос. Толїнґера, а після їх промов ухвалено перейти до подрібної дискусиї. При першім параґрафі занимали голос пп. Посспішіль, Штайнер, Томбосі і Гофер, почім замкнено розправу і вибрано ґенеральним бесїдником ґр. Шептицкого, який заявляє, що закон про рільничі стоваришеня буде лиш тоді хосенним, коли буде відповідати фактичним відносинам і тому треба оставити в тім зглядї вільну руку соймам. Бесїдник вказує на існуючі вже в Галичині вільні стоваришеня рільників, особливож на kółka rolnicze, завзиває правительство до субвенціонованя їх та висказує надію, що при заключеню торговельних трактатів правительство буде боронити з цїлою енерґією рільничі інтереси.

Відтак принято §. 1. і приступлено до дискусиї над §. 2—11, влучно, на чім перервано наради.

Слїдуюче засїданє нині о год. 11. перед полуднем.

Новинки.

— **Календар.** В суботу: гр.-кат. Наума, Філярета; рим.-кат. Спірідіона. — В недїлю: гр.-кат. Аввакума; рим.-кат. Фортуни.

— **Наші фейлєтони**: По укінченю перекладу з італїйского »Нікчемні тирани«, зладженого д. Данилом Бодревичем, пічнемо печатати цїлий ряд поменших оповідань нашого талановитого письменника, Ант. Крушельницкого. Оповіданя будуть міщені в такім порядку: »Артистичні душі«, »Молитва вірних«, »Заздрісна«, »Щасливі«, »І для людий і для слави«, »Помиріть ся!«, »Слово по слові«, »Культурні гонителї«, »Годї, годї... закон!«, »Культ краси«, »Михась і Ганна«, »Спокійний сон«, »Бодай у снї«, »Школа житя«, »Перед кладкою«. Цїлість вийде окремою відбиткою. Оповіданя живі, вірні і добірні.

— **В справі драматичного конкурсу** одержуємо отсе письмо: Хвальна Редакциє! На замітки в чч. 266—7 прошу приймити ласкаво до відомости слїдуюче поясненє: »Недискретности« я ніякої в тім не виджу, що один з судців висказує прилюдно свою гадку. Адже на засїданю до такого висказу прийти мусить, а судцї-ж не дїти, щоби зараз улягали чиїсь субєктивній думцї, особливо ті, що мали нагоду і охоту твори попрочитувати. Буває навіть, як-раз в справах артист. конкурсів, що твори умисно роблять ся доступні ширшій публицї, щоби почути перед присудом судців, думки всїх тих, що висказати ся хотять. Тут се лиш вчасти було можливе; але по моїй думцї не лиш не є ніякою недискрециєю, але може також причинити ся до живійшої виміни гадок, сли я подав короткий перегляд надісланих на конкурс драматичних творів. У нас такої виміни аж надто мало, тай вичекав я аж трохи не до передодня засїдань »суду«:

Щож до моїх здогадів, то я хоч і здивував би ся по трохи, слиби в однім-другім випадку попав на хибну дорогу, але певно перший надзвичайно і щиро урадував би ся, коли би показало ся, що на пр. »Кара совісти« є твором новика, а не досьвідного, звісного вже драмат. писателя... Як-раз твір »В народї«, котрий менї видав ся найлїпший, є мабуть таки твором — новика.

Всякі судові розправи, коли лиш ведені спокійно і поважно, повинні бути можливо прилюдні.

З поважанєм *В. Коцовский.*

Заміщаючи отсе поясненє, мусимо замітити, що пишучи наші замітки, ми навіть не здогадували ся, що автором рецензиї є д. Коцовский, про якого знали, що виїхав до Берлина на студиї. Щож до самої справи передвчасного оголошеня оцїнки, то таки переважає в нас переконанє, що она лише тодї була би оправданою, коли би публична виміна гадок була можливою. Але що твори тепер не є ще доступними загалови, то уважаємо згадану оцїнку скорше репортерским поспіхом задля заспокоєня цїкавости загалу, чим поважним почином до розбудженя виміни гадок. Власний погляд на вартість конкурсових творів може виробити собі поки-що тісний кружок юрорів і від них вийде осуд, тож після нашої думки, там належало відчитати згадану оцїнку »задля оживленя виміни гадок«.

— **Вершок безличности.** Як львівска Полтва виносить нечистости з міста, так само Dziennik polski день в день викидає з лона польскої суспільности моральний бруд і кал. Обоє они сповняють вправдї непочесну, брудну і смердячу задачу, але там не менше потрібну. Може бути, що ті всї брехнї, прізвища, інсинуациї, підозріня, очайдушні поклики причинять ся остаточно до отверезїня польскої суспільности та до поладнаня польско-руских відносин на мирний і справедливий спосіб. В послїднім числї приносить ся дневникарска Полтва ось які екскременти: У Німців розляг ся клич »ausrotten« а у Русинів »за Сан Ляхи«, »на погибель Ляхам!« З одної сторони маємо крестоносні загони, з другої гайдамацкі«. — »Кождий нарід має право до власної культури, самостійности і т. д. Нїхто не перечить сему праву, як такому. Але забуваємо звичайно, що істнує також право недозволити вибуяти одному народови, для некористи другого(!)«. — »Русини трактують 34 процент нашого населеня у східній Галичинї, *наче гостий* (хиба противно! — Ред.). Постулят подїлу Галичини, який тісно лучить ся з наміром викинути нас за Сян(!), находить ся в проґрамі майже кождої рускої партиї. *Вже навіть межи руским людом кружать поголоски про роздаванє ножів рускими сьвящениками та про незадовге вирушенє на Ляхів«.* (Пане прокуратор, чи Вам »Руслан« забирає стілько часу, що не бачите сего? — Ред.). — »Синок Короля, жовківского посла, публично називає Міцкевича »батяром«, за що вітця потягнено до судової відвічальности (нашим Шевченком певно суд не заняв би ся. — Ред.). Звісним є вириванє Міцкевичівских зубів. Рускі сьвященики відзивають ся публично, що по польски у них лише до собак говорить ся. І навіть трудно надїяти ся, щоби ся ненависть устала. Прецїнь она є рацією їх істнованя. Ни нїшних Русинів винайшли наші ровоги в 50-тих роках.

— **Сецесия Русинів з львівского університету.** Доси виписало ся звиш **660** студентів Русинів; остало ще кільканацять.

— **Буковинцї для нашої академічної молодїжи.** В Чернівцях завязав ся комітет Русинів, який поставив собі цїлию заопікувати ся »щиро, по батьківски« нашими академіками, що записали ся тепер на черновецкий університет. До комітету належать пп.: др. Ст. Смаль-Стоцкий, Омелян Попович, Денис Єремійчук, др. Евг. Кобриньский, Ор. Гандяк, Гнат Власюк і Мих. Харжевский. Комітет видав відозву до буковиньских Русинів в цїли збираня складок.

— **Намісник** ґр. Пінїньский поверне з Відня до Львова нині (в пятницю) вечером.

— **Краєвий маршалок** ґр. Потоцкий повернув з інспекцийної подорожи до Львова.

— **Земля на продажу.** Дня 18. с. м. має відбути ся в окружнім судї в Тернополи публична лїцитация половини дібр табулярної посїлости Лишишники в заліщицкім повітї, бл. п. Кшечуновича, парцель обіймаючих двацять морґів дуже доброї землї. Половина оцїнена є на 6.700 К 75 с., найнизша цїна виносить 4.467 К 16 с. — Звертає ся увагу наших людий на купно сеї землї тим більше, що богато людий власне з тих сторін еміґрує до Канади, а замість вибирати ся в чужі сторони, може осїсти на закупленій власне земли.

— **Тернопільска рада повітова** уконституовала ся. Вибрано поновно ґр. Юл. Коритовского маршалком, а д-ра Стан. Ґльоґера єго заступником. В склад видїлу війшли: Ігн. Подлєвский; др. Ст. Мандель, Петро Цебровский, Руд. Ґаль і др. Л. Будзиньский, а яко заступники: К. Ґльоґер, Ем. Михаловский, Дмитро Дебельский, Берн. Шіц і Л. Федорович.

— **Чи в Станиславові є чума?** Один з членів нашої Редакциї одержав нині зі Станиславова лист, який сїм днів лежав на почтї у Львові, як показує стампіля. Сьвітла Дирекция почт і телеґрафів у Львові зволить відповісти, чому лист відбував 7-дневну кварантанну на почтї?

— **Наука грецкої мови в ґімназиях.** Товариство »Середна школа« у Відни порішило онодї на зборах заявити ся рішучо проти знесеня науки грецкої мови в ґімназиях.

— **Іменованя і перенесеня.** Міністер судівництва іменував авскультанта Каз. Бенсдорфа судовим ад'юнктом в Делятинї, дальше іменував отсих авскультантів судовими ад'юнктами: Михайла Грабовского для Дрогобича, д-ра Йос. Серковского для Городка, Стан. Таласєвича для Нижанковець, Тад. Потоцкого для Городенки, Івана Онишкевича для округа львівского вис. суду краєвого, Ант. Міґдала для Серету, Юліяна Федусевича для Камінки, Йос. Клайнедера і Конст. Грабовского, обох для округа львівского вис. суду краєвого, Йос. Мешковского для Гусятина, Володисл. Оробкевича для Кормарна, Меч. Кобздая для Рави, Леон. Капустиньского для Старого Самбора, Романа Черлюнчакевича для Старої соли, Едм. Залєвского для Делятина, Стан. Копчиньского для Грималова, Кар. Скульского для Лопатина, І. Константиновича для Динова, В. Кольчикевича для Рогатина, Евгена Дзеровича для Товствого, Алекс. Кшановского для Добромиля, Андрея Глиньского для Вижницї, Антона Лопушаньского для Угнова, Івана Голоту для Сольки, Івана Зарицкого для Немирова, Івана Будного для Зборова, Петра Левицкого для Підбужа, Фр. Найбара для Луки, Алекс. Робчиньского для округу львівского вис. суду краєвого, Пав. Лянґа для Копичинець, Тад. Кіселевского для Радехова, д-ра Меч. Постемского для Снятина, Івана Цурковского для Лопатина, Йосифа Войтовича для Товстого, Івана Фіцаловича для округа львівского вис. суду краєвого, Бен. Пнєвского для Кут, Михайла Ліськевича для Угнова, Ром. Зємбу для Печенїжина, Йос. Зґуральского для Цїпанова, Меч. Зібауера для Заставної з призначенєм до служби в судї пов. в Вижници, Франц. Залуского для Заставної, д-ра Альфреда Сандера для округу львівского вис. суду краєвого, д-ра Каз. Вшелячиньского для Рудок, Ів. Солтиса для Борщева, Ів. Тайсейре для Куликова, Брунона Канеля для Сторожинця, Адама Затея для Янова, Ігнатия Менціньского для Зборова, д ра Йос. Роттерсманна для округу львівского вис. суду краєвого, Тад. Мунка для Радехова, Авр. Купферберґа для Сольки, М. Кравса для Сокаля, Евгена Янкевича для Дрогобича, Мих. Малушевского для Борщова, Волод. Жеґестовского для Долини, Зенона Баньковского для Сокаля, Волод. Шілїнґ Сїнґалевича для Камінки, Йос. Яблоньского для округу львівского вис. суду краєвого, Ант. Щудловского для Ворині, д-ра Ад. Босаковского для Гвіздця, Гер. Вендера для Селєтина, Александра Савуляка для Бурштина, Стеф. Качмарка для Тозмача, Авг. Крачковского для Гусятина, Едв. Празмайжа для Заболотова, Руд. Коха для Садаґури Каз. Оборского для Белза, Волод. Пискозуба для Чорткова, Стефана Шухевича для округа львівского вис. суду краєвого, Романа Кроґулецкого для Турки, Алекс. Моравского для Перемишля, Фелїкса Майзнера для Радовець, д-ра Волод. Сокальского для Борщева, д-ра Ігн. Карча для Рожнїтова, Стан. Лїнднера для Товмача, Волод. Маркевича для Рогатина, Як. Дивера для Копичинець, Леоп. Герлїнґера для Радехова, Едв Ґрубера для Бучача, Каз. Лайдлєра для Заставної, Тадея Санетру для Комарна, Івана Ґамоту для Солотвини, С. Гільзенрада для Кімполюнґа, Д. Ліона і Ізидора Ляндого, обох для округа львівского вис. суду краєвого.

— **На потреби укр. рускої молодїжи академічної** зложили: посли Барвіньский 10 К, др. Гладишовский 10 К, сов. Довжаньский 20 К, Пігуляк 10 К — разом 50 К.

— **На фонд академічної молодїжи** зложили в нашій Редакциї: п. Анна Павлусевич з Пістиня

2 К, п. Олена Рогужиньска з Шешор 2 К, п. Ілия Матеїк зі Львова 1 К — разом досї 85 К.

— **На книжочку вкладкову Тов. вз. кред. »Днїстер ч. 1800** вплинуло дня 12 грудня 1901. на потреби академічної молодїжи дальші слїдуючі датки. Пп.: Софія Будзановска, Ворохта від 7 осіб 9·20 К, З. Стрільчик, Тисьмениця 5 К, Уряд парохіяльний, Говилів вел. від 7 осіб 13·20 К, Володислава і Антін Фолис, Любича княз. 10 К, Елеонора і Ванда Залєскі, Перемишль 15 К, М. Черніїк, Львів 4 К, Мария Дінер, Львів 3 К, о. І. К., Львів в честь Впреосв. Митр. Андрея 100 К, з желанєм, щоби руский унїверситет носив імя Св. Ап. Андрея Первозваного; Евгения і Володомира Шухевичі, Підберезцї 50 К, Юлїя Глиньска, Буцнїв 200 К, о. М. Грушкевич, Боянець 10 К, о. Н. Кумановский 20 К, о. М. Лазоришак, Чашин 10 К, О. Ґоцкий, Опарівка 2 К о. П. Матковский, Перемишль 100 К, І. Матковский, Перемимль 150 К, разом 701 К 40 сот. Попередно виказано 7.896 кор. — Вливуло загалом 8.597 кор. 40 сот.

— **Для Паранців** зложив у нас п. Кость Галан зі Львова 2 К — разом досї 22 К.

— **На закупно друкарнї для наших кольонїстів в Парані** жертвувало Товариство взаїмних обезпечень »Днїстер« з провізиї від посередництва в житєвих обезпеченях 50 К. За сей щедрий дар складає комітет іменем параньских Русинів сердечну подяку Хвальному Товариству.

Т. Ревакович, Гр. Грозик.

Маємо надїю, що і другі наші товариства і інституциї підуть слїдом »Днїстра«.

— **Переписка Адмінїстрациї**. *ВП. Др. Е. Г. в Тиль.* За сей рік належить ся вам ще 11 К 70 сот.

Телеґрами.

Віденъ, 13. грудня. Клюб февдальної ческої шляхти на запрошенє мінїстра-президента д-ра Кербера відбув нинї в єго апартаментах в парляментї нараду над намїреними конференциями ческо-нїмецкими, причім др Кербер виголосив донше »хроше про парляментарне положенє.

Віденъ, 13. грудня. Намісник ґр. Пінїньский був вчера у цїсаря на окремій авдиєнциї, що тревала цїлу годину.

Градець, 13. грудня. Словіньскі студенти на тутешнім унїверситетї ухвалили на вічу, вручити ректорови мемориял, яким домагають ся заснованя словіньского унїверситету в Люблянї і утраквізациї градецкого унїверситету.

COLOSSEUM Ernesta Thorna.

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонїшна

Небувала, сензацийна проґрама!

від 1. до 15. грудня 1901.

При співучасти військової музики 80. п. п.

1) **Зроснені близнята** 23-лїтні сестри Рожа і Йосифа Бляжек зі Скрехова в Чехії, яко інструменталїстки. 2) **Newhouse et Ward**, найзнаменитші американьскі біциклїсти. 3) **Olivotti**, новочасний Паґанїнї. 4) **Diamantine**, феноменальні танцї в мори огня і сьвітла. 5) **Brothers Matthews**, славні американьскі скакуни на бочках. 6) **Орхестра і реклямоґраф**. 7) **Curt Ellis**, незрівнаний трансформатор. 8) **Kieselly et Miss Kaida**, воздушна подорож на зубах. 9) **Arnesen**, найзнаменитший американьский ґімнастик. 10) **Tom et Marton**, жонґлєрі обручами. 11) **Lydia Prentano**, субретка.

Що дня о 8. год. вечером велике представленє. В недїлю і сьвята два представленя. Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Від огню обезпечайте ся тілько в »Днїстрі«.

Товариство взаїмних обезпечень

„ДНЇСТЕР“

Львів, ринок ч. 10. (дім »Просьвіти«).

Одиноке руске товариство асекурацийне, обезпечає будинки і всї предмети движимі против огневих шкід.

»Днїстер« припоручили Преосьвящ. Ординарияти Всеч. Духовеньству і вірним всїх трех Епархій.

Фонди ґваранцийні »Днїстра« з днем 31. грудня 1900.

Фонд резервовий . . .	311.540 кор. 11 сот.		
Резерва премії	171.942 „ — „	разом	
Резерва специяльна . .	6.000 „ — „	520.406 кор. 65. сот.	
Фонд емеритальний . .	30.924 „ 54 „		

Тарифи »Днїстра« умірковані. Надвижка річна розділяє ся між членів в формі звороттів. За рік 1900 дістають члени 8% звороту з премії.

»Днїстер« виплатив до 31. грудня 1900. відшкодовань 2.120.834 кор. **Шкоди лїквідують ся безпроволочно** в присутности Делеґата і 2 членів.

Полїси »Днїстра« принимають при позичках гіпотечних: Банк краєвий і **Каса ощадности у Львові**, Коломиї, Самборі, Долинї, Снятинї, Городенцї, Теребовли, **Залїщиках**, Городку і Богородчанах.

НА ЖИТЄ треба обезпечатись тілько через »Днїстер« в Товаристві взаїмн. обезпеч. в Кракові; в таких обезпечень через »Днїстер« іде часть провізиї на рускі публичні добродїйні цїли; полїси і квіти видає Краківске Товариство рускі.

»Днїстер« пошукує спосібних аґентів, особливо селян господарів в окрестностях, де ще нема близько аґенций »Днїстра«. Аґенти заробили вже 274.964 кор. провізиї.

Зголошеня о аґенциї треба вносити до Дирекциї у Львові.

На житє обезпечайте ся тілько через »Днїстер«.

Селяне! убігайте ся тілько о аґенциї »Днїстра«.

Всїлякі

КУПОНИ

і

вильосовані

цїнні папері

виплачує без потрученя провізиї або коштів

Контора виміни

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного.

Розклад поїздів зелїзничих обовязуючий від 1-го мая 1901.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд посп.	Поїзд особ.	приходить о годинї	до Львова
		6·10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня
		6·20	з Чернівцїв (Іцкан, Галацу), Гусятина
		6·46	з Брухович, щод. від 16. мая до 15. вер. вк.
		7·45	з Янова
		7·40	з Тернополя, Бродів на дв. Підзамче
		8·00	„ „ на дв. головний
		8·10	з Лавочного (Пешту) Калуша, Сянока
		8·15	з Сокаля, Рави рускої
	1·35	8·50	з Кракова, Відня, Варшави, Пешту. Берлина
		11·45	з Ряшова, Любачова, Самбора
		11·55	зі Станиславова (Кересмезе, Потутор)
		12·55	з Янова
		1·10	зі Сколього, Калуша, Хирова а з Лавочного від 1. черв. до 15. вер.
		3·14	з Брухович (16. мая до 15. вер. в нед. і сьв.
		4·40	зі Самбора, Борислава, Стрия
	2·20	5·11	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Підз.
	2·35	5·35	„ „ „ на дв. голов.
		5·50	з Кракова
	1·45	5·40	з Чернівцїв, Іцкан
		6·00	з Сокаля, Белзця і Любачова
Ніч			
		7·36	з Брухович (16. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)
		8·50	з Брухович від 16. мая до 15. вересня щод.
		9·41	з Янова від 1. мая до 15. вер. щоденно
		9·20	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)
	8·40 2·31	9·50	з Кракова (Відня, Берлина), Ясла, Розвадова
	12·15	9·40	з Чернівцїв, Букарешту,
		10·20	з Лавочного (Пешту) Хирова, Калуша
		10·20	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.
		10·02	» » » на дв. голов.
		3·12	з Підволочиск Копичинець на дв. Підзамче
		3·35	„ на дворець головний

Поїзд посп.	Поїзд особ.	відходить о годинї	зі Львова
		6·25	до Станиславова, Підвисокого, Потутор
	1·55	6·30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний
	2·08	6·43	» » » дв. Підзамче
		6·35	до Лавочного (Мункача, Пешту) Борислава
	8·30 2·55	8·40	до Кракова (Відня, Варшави), Берлина
		9·00	до Сколього, до Лавочного (1. лип. до 15. вер
		9·15	до Янова
		9·25	до Підволочиск, Бродів, Гусятина дв. Підз
		9·42	„ » » дв. гол.
		10·20	до Сокаля, Белзця, Рави рускої і Любачова
	2·40	10·25	до Чернівцїв,
		1·25	до Янова від 1. мая до 15. вересня в недїлї і сьвята
		2·15	до Брухович від 16. мая до 16. вересня в недїлї і сьвята
		3·05	до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.
		3·15	до Янова щоденно від 16. мая до 30. вер.
		3·26	до Брухович щод. від 16. мая до 15. вер.
		3·30	до Ряшева, Хирова, Любачова
Ніч			
		6·10	до Станиславова
	12·45	6·20	до Кракова (Відня, Берлина, Варшави)
		6·30	до Янова від 1. мая до 15. вер. т. в днї б. а від 16. вер. до 30. цьвіт. 1902 щоденно
		6·35	до Лавочного (Пешту) Калуша, Хирова
		7·10	до Тернополя, Бродів дворець головний
		7·32	„ дворець Підзамче
		7·25	до Сокаля і Рави рускої
		7·52	до Брухович (13. мая до 16. в р. в нед. і сьв.)
		9·30	до Янова від 1. мая до 15. вересня
	2·51	10·30	до Чернівцїв і Іцкан
		11·00	до Кракова, Відня, Варшави
		11.10	до Підволочиск, Бродів дв. головний
		11·32	» » дв. Підза
		4·15	до Кракова, Відня, Берлина, Самбора
		4·45	до Брухович від 16. мая до 15. вер. щод

ЗАМІТКА: Пера нічка числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 мінут рано.

Час середно-европейский рівнить ся від часу львівского о 36 мінут, а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12 год. 36 мін. часу львівского. — В містї видають білєти їзди: Звичайні білєти аґенция часописий Ст. І. Соколовского в пасажи Гавсмана ч. 9. від 7. год. рано до 8. вечером, а білєти звичайні і всякі иньші, тарифи, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. бюро інформацийне ц. к. зелїзниць держав них (ул. Красіцких ч. 5. в подвірю, сходи II, двері ч. 52.) в урядових годинах (8—3 а в сьвята 9—12).

Ц. к. упр. гал. акц.

Банк Гіпотечний

Відділ депозитовий

принимає вклади і виплачує завдатки на рахунок біжучий, принимає до переховання папери вартістні і дає на них завдатки.

Крім того впроваджено подібно як в інституциях заграничних т. зв.

Депозити сховкові

(Safe Deposits)

За оплатою 25 до 35 кр. а. в. річно, депозитар дістає в сталевій касї панцирній сховок до виключного ужитку і під власним ключем, де **безпечно і дискретно** переховувати може своє майно або важні документи.

Під тим взглядом поробив Банк гіпотечний як найдогіднїйші зарядженя.

Приписи дотично того рода депозитів одержати можна безплатно у відділї депозитовім.

Видає і відповідає за редакцию **Лев Лопатиньский**.

З друкарнї В. А. Шийковского